

SLUTSATSER OM ORDET KÖTT I KLIMATRAPPORT VAR OSAKLIGA

Vid granskningsnämndens senaste möte var fem ärenden som rörde SVT uppe till beslut. Den enda fällningen handlade om ett inslag i *Rapport* där det dragits slutsatser om att det låg påtryckningar bakom att skrivningar om köttets miljöpåverkan strukits ur en rapport från FN:s klimatpanel. Detta ansåg nämnden strida mot kravet på saklighet. Dock friades inslaget avseende kravet på opartiskhet. *Uppdrag granskning* om ekonomisk brottslighet kopplat till Östersunds fotbollsklubb (ÖFK) friades liksom två inslag i *Morgonstudion* och ett avsnitt av intervjuprogrammet *Min sanning*. Samtliga ärenden rörde kraven på saklighet och/ eller opartiskhet.

UPPDRAG GRANSKNING FRIADES FÖR PROGRAM OM FOTBOLLSKLUBB

FRIAT: Uppdrag granskning: Blåsningen i Östersund, SVT1, 2019-03-20, program om en fotbollsklubb; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 19/03082.

Det aktuella avsnittet av *Uppdrag granskning (UG)* handlade om Östersunds Fotbollsklubb (ÖFK) med laget som förfört fotbollsälskare i både Sverige och ute i Europa. Frågan som ställdes i programmet var om sagan visat sig vara för bra för att vara sann. På bara några år hade laget gått från att vara ett amatörlag i division 2 till toppskiktet i Allsvenskan och spel i Europa. Våren 2018 hade så klubbens ordförande gripits och anhållits för grov ekonomisk brottslighet avseende affärer kring klubben, brott som han senare dömdes till fängelse för. Bland annat beskrevs det i programmet hur en restaurangbarack som klubben fått av byggbolaget Peab haft betydelse för ÖFK:s elitlicens.

Klubben anmälde programmet och uppgav att UG "medvetet valt att inte ta med de svar som vi skriftligen gett på deras frågor" och ansåg att programmet blivit alltför vinklat. Anmälaren ansåg att uppgifterna om värderingen av restaurangen var fel i programmet och skrev också: "De har fått uppgifter från Svenska Fotbollförbundet om elitlicensen 2013 som enligt programmet skulle vara hotat men som förbundet tydligt talat om för dem att det inte fanns något hot mot Elitlicensen" och ansåg att detta svar borde ha redovisats i programmet.

SVT skrev i sitt yttrande att programmet aldrig hävdade att klubbens elitlicens för 2013 skulle vara hotad av den enkla anledningen att klubben inte behövde ha någon elitlicens redan 2013. Samma regler gäller för alla klubbar: Första året i Superettan spelar man utan elitlicens. Men för att kunna fortsätta på denna nivå krävs det en ekonomi i balans. Och då tittar Svenska Fotbollförbundet på årsredovisningarna bakåt i tiden. Det är därför det är relevant att anse att 2012 och 2013 var nyckelår för ÖFK. Ekonomin år 2013 låg dessutom till grund för eventuellt spel i allsvenskan 2015. När det gällde värderingen av restaurangen redovisade SVT också vilket underlag redaktionen hade. Ingen representant för klubben hade velat låta sig intervjuas, men redaktionens bedömning var att alla relevanta svar som kommit från klubben på deras konkreta frågor redovisades i programmet.

Granskningsnämnden hade tidigare via ett så kallat ordförandebeslut friat programmet efter anmälningar från tre privatpersoner. Dessa anmälningar hade inte framfört konkreta invändningar mot innehållet i programmet, utan bara varit allmänt kritiska. När programmet senare anmälades av klubben med konkreta invändningar togs det upp till prövning igen och SVT fick yttra sig.

Mot bakgrund av vad SVT anfört i sitt yttrande om värderingen och Fotbollförbundets regler gällande elitlicens ansåg nämnden att programmet inte stred mot kravet på saklighet. Nämnden konstaterade att det riktats kritik mot klubben i programmet, så som misstankar om ekonomisk dopning. Mot

bakgrund av att klubben inställning genomgående redovisades i programmet ansågs det inte heller strida mot kravet på opartiskhet.

SAMTAL OM JOHNSONS RÅDGIVARE CUMMINGS VAR INTE PARTISKT

FRIAT: Morgonstudion, SVT1, 2019-09-10, inslag om en politisk rådgivare; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 19/02912.

Inslaget påannonserades i början av programmet där en av programledarna jämförde Brexit-processen med något som har fler turer än en tolvssäsongs-serie på TV med färgstarka personligheter. Senare i sändningen inleddes inslaget med att journalisten Jonas Sverin, på plats i London, rapporterade om dagens aktuella händelse att parlamentet skulle stängas i fem veckor, efter beslut av Boris Johnson.

Längre fram i programinslaget sa programledaren:

Det handlar om Boris Johnsons närmaste rådgivare och det är Dominic Cummings, mannen som ni ser här. Det är hjärnan bakom hela brexitkampanjen och den som många menar nu är den som håller tyglarna på 10 Downing street. Frågan är, vem är den här personen då, är det en brittisk Rasputin som styr i kulisserna eller är det en Steve Bannon, Donald Trumps före detta chefsstrateg. Han anses i varje fall ligga bakom regeringens stenhårda brexitlinje. Han jobbade ett tag i Camerons regering och efter det har David Cameron kallat honom "karriärpsykopat". Men det var då som "lämna-sidans" kampanjledare som han blev känd, så pass känd att det faktiskt har gjorts en film om honom (...)

Inslaget fortsatte sedan med ett samtal om Cummings roll i den brittiska politiken, där SVT:s reporter Jonas Sverin och James Savage från tidningen The Local, medverkade.

Inslaget anmäldes av en person som ansåg att det stred mot kravet på saklighet och opartiskhet att låta en av programledarna göra tydliga jämförelser mellan den brittiska premiärministerns rådgivare och Rasputin och Steve Bannon. Anmälaren menade att det blev en partisk negativ ståndpunkt. Anmälaren ansåg också att den efterföljande analysen endast redovisa negativa aspekter på Brexit.

SVT skrev i sitt yttrande att under 2019 hade Morgonstudion tagit upp brexitfrågan vid över 90 tillfällen med argument från både förespråkare och motståndare och analyser av hur frågan hade påverkat den brittiska politiken.

SVT skrev vidare att i den aktuella sändningen diskuterades en av de mest omtalade personerna inom brittisk politik, Dominic Cummings. Han anses allmänt vara hjärnan bakom brexit-kampanjen och Boris Johnsons närmaste rådgivare. Många inom den brittiska politiken har vittnat om hans makt i kulisserna och hans ibland hårda sätt att behandla sin omgivning.

I början av själva programpunkten ställdes sedan den öppna frågan om Cummings kan jämföras med en Rasputin som styr i bakgrunden eller om han liknar Steve Bannon, Donald Trumps tidigare chefsrådgivare. Detta var inget som programledaren påstod att Cummings är, utan ställdes som en fråga. Greppet att jämföra Cummings och andra viktiga politiska spelare med verkliga eller fiktiva personer är vanligt i media. Cummings har jämförts med Rasputin, Machiavelli, huvudkaraktären Walter White i tv-serien "Breaking Bad", seriefiguren "The Mekon" och karaktären Cartman i tv-serien "South Park".

I ett samtal med Jonas Sverin och James Savage analyserades sedan vem Dominic Cummings är och vilket inflytande han har och har haft på brittisk politik. Bland annat konstaterades att han är otroligt viktig för Boris Johnsons politiska taktik. I samtalet beskrevs både den negativa kritik som har riktats

mot Cummings och att han anses vara en smart och intressant politisk strateg. Redaktionen ansåg att samtalet på detta sätt gav en balanserad bild av Cummings.

James Savage som inbjuden expert var en tillfällig medverkande för vilken kravet på opartiskhet och saklighet är lägre enligt GRN:s tydliga praxis.

Enligt granskningsnämndens mening var den frågeställningen, där rådgivaren jämfördes med bland andra Rasputin, avsedd att väcka diskussion om Dominic Cummings roll inom brittisk politik. I de efterföljande samtalen med reportern och grundaren gavs också en bred analys av rådgivarens roll och inflytande över brittisk politik och Brexit i synnerhet. Programledarens uttalande i sammanhanget innebar inte ett ställningstagande i strid med kravet på opartiskhet. Inslaget strider inte heller i övrigt mot kraven på opartiskhet och saklighet.

LÅNGT DRAGNA SLUTSATSER FÄLLDE INSLAG OM ORDET KÖTT I KLIMATRAPPORT

FÄLLT: Rapport SVT1, 2019-08-09, kl. 19.30, inslag om att ordet kött nedprioriterats i slutrapport i klimatrapport; fråga om opartiskhet och saklighet Dnr. 19/03341.

Rapport sände ett inslag i samband med att FN:s klimatpanel presenterade en stor rapport där en av slutsatserna var att folk behöver äta mer vegetariskt. SVT:s Rapport refererade till de starka reaktioner som användandet av ordet kött för med sig – inom klimatpanelen men också i andra sammanhang.

I inslaget redovisades de diskussioner och kompromisser som ledde fram till klimatpanelens slutrapport. Reportaget inleddes med att reportern sa: "Hur panelen skulle formulera sig var känsligt skulle det visa sig för när forskarna talar om köttets klimatpåverkan och minskad köttproduktion, fanns starka röster bland länder som satt i klimatpanelen som fick igenom att man skulle använda ord, som ändrade matvanor, eller kanske mer "ät mer vegetariskt" fast hellre, "ät balanserad kost".

En medlem i FN:s klimatpanel bekräftade att man i rapportens sammanfattning ersatte ordet kött för att oftare uttrycka sig med andra ord. En anledning, höll medlemmen i klimatpanelen med om på reporterns fråga, kunde vara en anpassning till länder med hög köttproduktion.

Anmälaren, som tillhörde klimatpanelen, vände sig mot att det hen uppfattade vara ett politiskt tesdrivande som inte var sakligt korrekt. Hen menade också att det finns ett fastställt regelverk som omöjliggör att politiska påtryckningar får genomslag i en slutrapport.

Anmälaren hörde efter att inslaget publicerats av sig till redaktionen, vilket föranledde Rapport att i en senare 19.30-sändning formulera sig på följande sätt: "*I Rapport förra fredagen påstods det, att flera meningar om kött valts bort i en rapport från FN:s klimatpanel, efter påtryckningar. Det korrekta är att IPCC valt formuleringar som alla länder kan ställa sig bakom.*"

Anmälaren var dock inte nöjd med detta förtydligande utan hävdade fortsatt att det som sagts om politiska påtryckningar trots detta är oförändrat, vilket SVT motsatte sig. Formuleringen i förtydligandet bär en tydlig positionsförflyttning från "påtryckning" till "kan ställa sig bakom".

SVT kunde i sitt yttrande till nämnden belägga att ordet kött uppfattas som känsligt, vilket bekräftas av den intervjuade forskaren och SVT menade att det finns belägg för att ord och formuleringar under processen ändrades. Också detta bekräftar forskaren och anmälaren.

Granskningsnämnden konstaterade att inslaget byggde på vad intervjupersonen enligt SVT berättat. Nämnden ansåg dock att inte att intervjupersonens uttalanden gav stöd för att dra de långtgående

slutsatser om påtryckningar som SVT gjorde i inslaget. Att SVT sänt ett förtydligande tio dagar senare ändrade inte den bedömningen utan nämnden ansåg att inslaget stred mot kravet på saklighet. Vad anmälaren anfört medförde dock enligt nämnden inte att inslaget stred mot kravet på opartiskhet.

BERIKTIGANDE AV INSLAG OM FRÄMMANDE UBÅT INNEBAR FRIANDE

FRIAT: Morgonstudion, SVT1, 2019-10-16, kl. 8.00, inslag om att en främmande ubåt var en mätboj; fråga om saklighet och beriktigande. Dnr. 19/03370.

Inslaget var ett bildsatt telegram med rubriken "främmande ubåt var en mätboj – tog fel på signal" och hade följande innehåll: *Det var ingen ubåt från en främmande makt som kränkte svenskt vatten i Stockholms skärgård 2014 och som då orsakade en intensiv jakt och ett stort mediauppbåd. I stället handlade det om en av SMHI:s mätbojar, vars ljudsignal plockades upp av Försvarens sensorer. Det här uppger Svenska Dagbladet med hänvisningar till personer som har insyn i händelsen. Försvarens ledningen och regeringen fick besked om misstaget i maj 2015, men först nu nås allmänheten av den här informationen.*

En anmälare anförde att det i inslaget felaktigt sades att det inte var en ubåtskränkning på svenskt vatten år 2014. Enligt anmälaren kvarstod Försvarens analys att det var en kränkning utom allt rimligt tvivel. Anmälaren hänvisade till ett pressmeddelande på Försvarens webbplats från år 2015.

SVT skrev i yttrande till granskningsnämnden att den sakliga grunden för inslaget bar baserat på den granskning som Svenska Dagbladet gjort. I SvD:s artikel stod bland annat att försvaret i sin rapport till regeringen 2015 vidhöll att det skett en kränkning av svenskt inre vatten. Telegrammet i Morgonstudion rättades därför i de följande nyhetsuppdateringarna i Morgonstudion samma morgon på följande sätt: *Så en rättelse. En av de indikationer som Försvarens makt fick vid ubåtsjakten 2014 i Stockholms skärgård, var signalerna från en av SMHI:s mätbojar. Det uppger Svenska Dagbladet med hänvisningar till personer med insyn i händelsen. I tidigare sändningar har vi sagt att ingen kränkning förekom. Det finns dock andra indikationer som enligt Försvarens makt pekar på en kränkning och Försvarens makt vidhåller att det var en sådan. Försvarens ledningen och regeringen fick beskedet om det här misstaget i maj 2015, men först nu nås allmänheten av den här informationen.*

Utifrån att telegrammet rättats skyndsamt ansåg SVT inte att det stred mot kravet på saklighet. Den bilden delades av granskningsnämnden som konstaterade att SVT följt regeln om beriktigande och att inslaget därför inte stred mot kravet på saklighet.

PERSONLIGT I MIN SANNING STRED INTE MOT OPARTISKHETEN

Friat: Min sanning, SVT2, 2019-09-03, program med en intervju; fråga om opartiskhet. Dnr. 19/02842.

I det aktuella avsnittet av Min sanning intervjuades politikern Amineh Kakabaveh. Under programmets första hälft handlade samtalet om hennes politiska engagemang i Sverige. Då behandlades bland annat en långvarig och aktuell konflikt mellan Kakabaveh och vänsterpartiets ledning.

Inslaget anmäldes av en person som menade att programmet gav stort utrymme åt ena parten i en pågående konflikt, utan att andra parten fick tillfälle att ge sin syn på saken.

SVT skrev i sitt yttrande att den bärande idén med programmet *Min sanning* är att låta gästerna berätta sina historier, ur sin egen synvinkel. Frånvarande parters inställning och argument redovisas i programledarens frågor. Formen är väletablerad hos publiken och avsnittet med Amineh Kakabaveh följde samma mönster som tidigare program.

Intervjun i det aktuella avsnittet, där Kakabaveh berättade att hon bestämt sig för att lämna vänsterpartiet, spelades in den 23 augusti. Programmet sändes den 3 september, men innan dess – den 28 augusti – meddelade vänsterpartiet att Kakabaveh skulle uteslutas ur partiet. Bakgrunden var en långvarig konflikt med partiledningen. Redaktionen research hade visat att det fanns två versioner av konflikten och lade stor vikt vid att utforma frågorna så att den icke närvarande partens inställning tydligt redovisades.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att det under programmet riktade omfattande kritik mot Vänsterpartiets ledning och riksdagsgrupp, men konstaterar att programmet bestod av gästens personligt färgade berättelse och att programledningen både ifrågasatte berättelsen och tydligt presenterade partiledningens åsikt i frågan. Programmet stred därför inte mot kravet på opartiskhet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!